

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

REPERE METODOLOGICE
PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL
LA DISCIPLINA ȘCOLARĂ
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
(pentru instituțiile de învățământ cu instruire
în limbile minorităților naționale)
ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023

Chișinău, 2022

I. PRELIMINARII

Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale) (treapta primară, gimnazială și liceală) este o disciplină de bază, obligatorie, din aria curriculară Limbă și comunicare, care asigură dezvoltarea competențelor la elevi prin sporirea calității învățării limbii române. Acest fapt contribuie la formarea și integrarea socială a elevilor ca personalități capabile să comunice eficient în diverse domenii ale vieții și să devină cetățeni activi și responsabili ai Republicii Moldova. În conformitate cu prevederile Codului Educației al Republicii Moldova nr.152/2014, comunicarea în limba română este o competență-cheie care definește o finalitate a procesului educațional, fapt ce accentuează ponderea disciplinei în conturarea profilului absolventului pentru fiecare treaptă de școlaritate.

1.1 De la Curriculum scris la Curriculum evaluat

Curriculum național scris/ intenționat la disciplina Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale) este parte componentă a Curriculumului Național și reprezintă un sistem de concepte, procese, produse și finalități care asigură funcționalitatea și dezvoltarea disciplinei la nivel de învățământ primar, gimnazial și liceal. Actele normative asigură continuitatea implementării politicilor educaționale naționale în procesul educațional, realizând dezvoltarea logică și firească a sistemului de competențe specifice disciplinei, în conformitate cu interesele și necesitățile actuale ale elevilor.

În anul de studii 2022-2023, procesul educațional la Limba și literatura română va fi realizat în baza Curriculum-ului național conform schemei:

1.2 Cadrul normativ

Documentele de tip reglator, în baza cărora se va organiza procesul educațional la disciplină, în anul de studii 2022-2023, incluse în Reperetele metodologice de organizare a procesului educațional la disciplina școlară Limba și literatura română în anul de studii 2021-2022, se completează în anul curent cu:

- Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal în anul de studii 2022 – 2023 (aprobat prin ordinul nr. 123 din 28.02.2022);

- Ordin nr.178 din 15.03.2022 cu privire la încadrarea în instituțiile de învățământ general a copiilor din familii refugiate din Ucraina;
- Ordin nr. 193 din 17.03.2022 cu privire la aprobarea programului activităților extrașcolare în învățământul primar și secundar, ciclul I și II
- Ordin nr. 336 din 18.05.2022 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind completarea catalogului școlar în anul de studii 2022-2023.

II. STRATEGIA DE PROIECTARE

Planificarea de lungă durată este un document de proiectare curriculară, care întrunește elemente ale Curriculumului National la Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale).

2.1 Recomandări pentru realizarea planificării de lungă durată

Asigurarea progresiei competențelor în cadrul disciplinei Limba și literatura română reprezintă condiția indispensabilă în atingerea standardelor stabilite prin Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL). La nivelul clasei, acest obiectiv se traduce în cheia aplicării unei programe școlare relevante, centrate pe competențe, care să valorifice întreg spectrul de achiziții lingvistice, incluzând mediul nonformal și informal în contexte de învățare formale.

La nivelul **Curriculumului aplicat**, cadrul didactic are libertatea contextualizării programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate. În vederea proiectării unui parcurs educațional ancorat pe nevoile de învățare ale elevilor, proiectarea demersului didactic presupune:

<p>ETAPA I Analiza curriculumului intenționat</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza proiectului de lungă durată din anul precedent de studii (2021-2022); ▪ Identificarea competențelor specifice care au fost parțial sau nu au fost dezvoltate; ▪ Identificare conținuturilor curriculare care pot fi preluate și transferate în următorul an de studiu; ▪ Identificarea posibilelor situații de risc.
<p>ETAPA II Analiza curriculumului predat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Elaborarea evaluării inițiale</u>/sarcini de evaluare scrisă, orală, practică etc. pentru verificarea achizițiilor învățării; ▪ Administrarea instrumentelor de evaluare; ▪ Analiza rezultatelor evaluării și identificarea zonelor de intervenție; ▪ Estimarea nivelului de achiziție a competențelor din anul școlar anterior.
<p>ETAPA III Analiza curriculumului planificat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Selectarea activităților de învățare prin care se va favoriza remedierea/recuperarea/consolidarea conținuturilor curriculare; ▪ Selectarea activităților de învățare prin prisma facilitării accesului la mediul online și noile tehnologii; ▪ Proiectarea unor activități de învățare prin care se va facilita accesul elevilor din familii cu grad sporit de vulnerabilitate.

ETAPA IV

Analiza curriculumului evaluat

- Proiectarea tipului/formelor de evaluare în realizarea unui demers evaluativ pertinent și util;
- Identificarea metodelor și instrumentelor de evaluare adecvate realizării obiectivelor;
- Analiza și validarea rezultatelor;
- Trasarea direcțiilor de ameliorare.

Recomandările specificate conform reperelor metodologice din anul precedent de studii sunt valabile, în contextul următoarelor precizări:

- în anul de studii 2022-2023, se va continua implementarea Curriculumului Național la Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale), ediția 2019 în clasa a VIII-a;
- activitatea de predare-învățare-evaluare se va realiza în baza proiectării de lungă durată, proiectării pe unități de învățare sau proiectării didactice zilnice;
- documentele de proiectare didactică transpun *în mod personalizat* curriculumul disciplinar și sunt elaborate de către cadrul didactic în conformitate cu actele normative în vigoare;
- fiecare cadru didactic este în drept să elaboreze proiectul de lungă durată în etape, semestrial.
- **proiectarea didactică zilnică** e obligatorie pentru profesorii debutanți, cadrele didactice fără grad didactic și profesorii deținători ai gradului didactic **Doi**.

Recomandare: a se respecta un model unic de proiectare, aprobat la nivel de instituție și comisie metodică.

Accesează Reper metodologic privind organizarea procesului educațional la disciplina școlară Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale) în anul de studii 2021-2022

2.2. Estimarea nivelului achizițiilor învățării la finele anului școlar 2021-2022 în vederea realizării proiectării de lungă durată pentru noul an școlar

Curriculum Național la Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale) a fost concepută pentru a fi abordată în mod flexibil, cadrul didactic având libertatea de a începe demersul didactic, la orice clasă, cu oricare dintre competențele specifice, în funcție de nevoile elevilor. Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, fiind formulate progresiv, achizițiile dintr-un an superior continuând și aprofundând achizițiile din anii anteriori.

În vederea asigurării calității procesului educațional la limba și literatura română în anul de studii 2022-2023, cadrele didactice vor face o analiză amplă a procesului educațional din perioada învățământului la distanță și vor identifica conținuturile curriculare, care necesită *remediere/recapitulare/ consolidare/ recuperare*.

2.3. Evaluarea gradului de achiziție a competențelor din anul anterior

Eficiența demersului didactic este condiționată de realizarea unei diagnoze relevante și corecte a curriculumului atins (achizițiile elevilor), care se realizează prin evaluare inițială centrată pe competențe.

Analiza rezultatelor la evaluarea inițială, pentru *fiecare elev și pentru fiecare clasă*, va orienta profesorul în identificarea zonelor de intervenție.

Având în vedere faptul că elevii au parcurs materia în condiții diferite, în perioada pandemiei de COVID-19, fiecare profesor va concepe și administra o probă de evaluare inițială adecvată clasei cu care lucrează.

Cerințe generale pentru elaborarea probei de evaluare inițială:

- proba de evaluare inițială va cuprinde sarcini de evaluare variate, care vizează competențele specifice de la finalul clasei din anul precedent de studii;
- demersul de evaluare se va plia pe întreaga construcție a învățării din clasele anterioare, în contextul progresiei competențelor specifice din Curriculum Național.

Concluziile privind nivelul de realizare a competențelor evaluate vor determina cadrele didactice să proiecteze, *la necesitate*, activități de *remediere/recapitulare/consolidare* a materiei de studiu, astfel încât să se asigure înlăturarea lacunelor identificate în procesul educațional din anul precedent de studii.

Rezultatele evaluării inițiale vor determina implicit proiectarea demersului didactic pentru studierea materiei noi. Prin urmare, cadrele didactice vor comasa unele conținuturi pentru a se încadra în numărul de ore conform Planului-cadru.

2.4 Recomandări pentru construirea noilor achiziții.

Pentru a rămâne în mod autentic conectați la învățare în cazul disciplinei Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale), misiunea profesorului este de a menține și a stimula motivația elevului. Prin urmare, organizarea lecțiilor la clasa de elevi ar trebui să fie autentice, stimulative din punct de vedere al contextului și mediului de învățare. Totodată ar trebui să ofere în mod explicit acele părghii pentru învățarea pe parcursul întregii vieți, care o fac indispensabilă ca obiect de studiu.

Activități remediale/ de recuperare

Achizițiile deficitare la disciplina Limba și literatura română reies din posibila parcurgere nesatisfăcătoare a programei școlare, structurarea neuniformă a competențelor, din lacunele de la predare online etc., creează premise de a acționa prompt și consecvent în vederea eficientizării procesului didactic.

Activitățile de remediere au rolul de a apropia Curriculum învățat de Curriculum intenționat. Instruirea de remediere este implementată atunci când un cadru didactic identifică un elev care are nevoie de sprijin temporar, suplimentar pentru a îmbunătăți o abilitate de învățare sau a preveni problemele academice în curs. Obiectivul instruirii remediale este de a sprijini pe acei elevi care rămân mult în urma colegilor lor în ceea ce privește performanța academică sau competențele academice de bază.

Concluziile furnizate de evaluarea inițială sau cele sumative ale unităților de învățare sunt utilizate pentru stabilirea activităților de învățare remedială. În timpul orelor de curs, remedierea se realizează prin metode didactice variate, prin sprijin acordat de profesor sau de un tutorele-coleg, prin organizarea învățării în grupe mici, învățarea asistată de calculator.

Important! În perioada de recapitulare/ de consolidare sau de recuperare, elevii vor fi încurajați să pună accent pe autoevaluare, iar profesorii vor aprecia competențele formate la elevi fără acordarea notei.

Individualizarea procesului educațional

Construirea învățării pentru elevii cu dificultăți de învățare este o sarcină dificilă pentru fiecare profesor, presupunând cunoașterea individualizată și complexă a situației elevului. În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, cunoașterea și autocunoașterea personalității lor, reprezintă elementele-cheie, iar învățarea se construiește conform unui curriculum individualizat la disciplină.

[Accesează Reperete metodologice privind organizarea procesului educațional individualizat pentru elevi cu cerințe educaționale speciale](#)

Asigurarea condițiilor de acces

În vederea reintegrării rapide și eficiente, o atenție sporită va fi acordată copiilor **din diasporă**, reîntorși de peste hotare. Formarea competențelor de comunicare în limba română este prima condiție care asigură integrarea copilului, de aceea profesorii vor manifesta o atitudine responsabilă. În acest caz, instituția nu va condiționa instituționalizarea copilului și nu va tergiversa procesul de înmatriculare a elevului. Profesorul de limba și literatura română, în urma evaluării inițiale (orale și scrise), va stabili competența lingvistică a elevului, după care va elabora și va implementa **un plan individual de studiere** a conținuturilor curriculare conform Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal anul de studii 2022 – 2023 (aprobat prin ordinul nr. 123 din 28.02.2022). Totodată, va fi pus în discuție în cadrul Comisiei metodice și prezentat spre aprobare administrației instituției, iar șeful Comisiei metodice Limba și literatura română va monitoriza procesul de realizare a planului individual de studiere a conținuturilor curriculare.

Recomandări din perspectiva integrării tehnologiilor în procesul de predare/ învățare

Integrarea produselor digitale în prezentul Curriculum a fost condiționată de schimbările produse în plan european și național care vizează importanța dezvoltării competențelor digitale ale elevilor.

- Cadrele didactice sunt încurajate să utilizeze resurse digitale existente și să creeze resurse digitale proprii care ar integra dinamic texte, date, obiecte multimedia proprii sau preluate din surse autentice adaptate nivelului clasei.
- Cadrele didactice vor încuraja elevii să realizeze produse în format digital, în baza unor sarcini concrete și vor implica elevii în evaluarea acestora.

Atenție! Un produs digital poate fi considerat orice lucrare creată de elev și/ sau cadru didactic prin intermediul tehnologiilor informaționale moderne, cum ar fi un document în

format Word sau Power Point, o înregistrare audio, o secvență video, o pagină de blog, o pagină wiki, un portofoliu digital, hărți conceptuale, prezentări, jurnale de lectură, chestionare sau sondaje, postere interactive online, etc.

- Evaluarea unui produs digital se va realiza în baza unei grile de evaluare sau a unei liste de control, urmând aceleași criterii ca și în cazul evaluării unui produs tradițional.

În calitate de resurse de învățare vor servi manualul și materiale didactice tradiționale, dar fiecare cadru didactic își poate extinde setul de resurse plasate în spațiul online. Manualele școlare, format PDF, pot fi accesate pe site-ul <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>.

O resursă recomandată pentru instruirea la distanță este biblioteca digitală „Educație Online”, care oferă o varietate de materiale digitale: lecții video, activități interactive, manuale în format PDF, încărcate și stocate pe platformă și partajate prin intermediul canalelor de Youtube și a rețelelor de socializare (<http://www.educatieonline.md/>).

Important! Materialele didactice utilizate de către cadrele didactice trebuie să reflecte conținuturile curriculare și să fie selectate adecvat vârstei și nivelului lingvistic al grupului de elevi.

III. EVALUAREA ȘI NOTAREA REZULTATELOR ÎNVĂȚĂRII

Formele de evaluare aplicate în procesul educațional la limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale) în învățământul primar, gimnazial și liceal sunt: orală, scrisă și practică.

Ciclul primar. Strategiile ECD

Ținând cont de specificul *Metodologiei Evaluării Criteriale prin Descriptori (MECD)*, la Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale) se vor aplica următoarele tipuri de evaluări: evaluarea inițială (EI); evaluarea formativă în etape (EFE); evaluarea sumativă (ES).

Cadrele didactice vor ține cont de grila din MECD (Metodologia Evaluării Criteriale prin Descriptori, pag.14) la acordarea calificativelor pentru evaluarea sumativă (ES) în clasa a IV-a.

Accesează Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV

Ciclul gimnazial și liceal

În ciclul gimnazial și liceal se vor aplica următoarele tipuri de evaluări: evaluare inițială, evaluare formativă și evaluare sumativă.

Important!

- Pe parcursul unității de învățare, se recomandă realizarea a 1-2 evaluări formative prin notare (în baza produselor de învățare), *evitând suprasolicitarea elevilor. Acestea nu se vor înscrie în proiectul de lungă durată.*
 - Evaluarea formativă nu se înscrie, în registrul școlar, cu titlu separat.
 - În cazul în care evaluarea formativă a întrunit condițiile pentru notare (a conținut un răspuns complet, este produs educațional evaluabil, a demonstrat un grad de complexitate sporit etc.), se va face remarca „Evaluare formativă” la rubrica „Note” din registrul școlar. Aceste evaluări vor urmări formarea și dezvoltarea unităților de competență și competențelor specifice preconizate în cadrul probei de evaluare sumativă.
 - În clasele de liceu, la care sunt administrate teze semestriale, nu se permite desfășurarea evaluărilor sumative, pentru a evita suprasolicitarea elevilor.

Notarea elevilor

În clasa a V-a elevul va acumula note pe parcursul anului de studii după cum urmează:

- la evaluări sumative;
- la produse complexe orale și/ sau scrise (1-2 produse per unitate, **începând cu luna noiembrie**);
- la proiecte educaționale: individuale și/sau de grup (1-2 per an).

În clasele VI - XII, elevul va acumula notele după cum urmează:

- la evaluările sumative;
- la produsele complexe orale și/ sau scrise (1-2 produse pentru fiecare unitate de învățare);
- la realizarea proiectelor educaționale (1-2 per an).

Notă! Cadrele didactice nu vor confunda evaluarea formativă prin notare (în baza unui produs de învățare) cu evaluarea formativă ca parte intrinsecă a lecției, cea care oferă posibilitatea intervenției imediate și permite aplicarea în timp optim a unor măsuri corective întru modificarea / sporirea rezultatelor elevilor.

Perioada de adaptare a elevilor din clasa a V-a

Trecerea de la învățământul primar la cel gimnazial reprezintă o schimbare importantă, adeseori, dificilă pentru elevii clasei a V-a, iar adaptarea acestora va solicita un efort susținut din partea tuturor actanților educaționali.

În scopul eficientizării procesului de adaptare a elevilor clasei a V-a la un sistem de evaluare nou pentru ei, în perioada **septembrie-octombrie 2022**:

- rezultatele învățării și activitatea elevilor vor fi evaluate **fără aprecierea cu note**, utilizând descriptori și calificative și, prin urmare, nu vor fi înregistrate în catalogul școlar;
- cadrele didactice vor explica elevilor corelarea descriptor - notă, astfel pregătind elevii pentru înțelegerea semnificației notelor;
- cadrele didactice vor informa părinții despre specificul sistemului de evaluare prin note și despre importanța implicării familiei în perioada de tranziție;
- pe durata lunilor **noiembrie - decembrie**, cadrele didactice **nu vor înregistra în catalogul școlar notele de la „1” la „4”**.

Important! Numărul de note acordate elevului pe parcursul unui semestru trebuie să fie, cel puțin, egal cu numărul de ore prevăzut de Planul-cadru, dar nu mai mic decât două. La acordarea notei cadrele didactice vor respecta **principiul confidențialității**.

Atenție! Răspunsurile sporadice la lecție nu constituie temei pentru notare. Se vor nota doar produsele complexe, *aplicabil pentru toate clasele*.

IV. ABORDAREA PLURI/INTER ȘI TRANSDISCIPLINARĂ

Activitățile pluri-/inter- și transdisciplinare presupun abordarea integrată a curriculumului prin centrarea pe probleme ale lumii reale în contexte cotidiene, cu focalizare pe identificare de soluții în scopul dezvoltării competențelor pentru viață, oferind elevilor o imagine amplă asupra fenomenelor, situațiilor din perspectiva diferitor discipline.

Activitățile pluri-/inter- și transdisciplinare se vor proiecta de la începutul anului de studii, specificate **în proiectarea didactică de lungă durată**.

În acest scop, se recomandă:

- realizarea, pe parcursul anului școlar, a 1-2 proiecte în colaborare cu alte discipline;
- organizarea unor activități comune în clasă, școală, comunitate cu implicarea a 2-3 profesori care predau alte discipline;
- fiecare cadru didactic își poate proiecta zile de activități pluri-/inter- și transdisciplinare pe parcursul anului sau semestrului, cu acordul administrației instituției de învățământ;
- subiectele propuse pentru activitățile pluri-/inter- și transdisciplinare vor fi corelate cu conținuturile curriculare;
- activitățile pluri-/inter- și transdisciplinare pot fi proiectate și realizate la fiecare lecție separat, la disciplina sa, având ca finalitate un produs comun;
- în cadrul fiecărui subiect tematic (abordat în una sau două zile cu axe pluri-/inter- și transdisciplinare succesive/ săptămână) se va elabora și prezenta un produs comun al activităților.

V. ASIGURAREA CU MANUALE

În anul de studii 2022-2023, se vor utiliza manualele în vigoare, aprobate de Ministerul Educației și Cercetării.

CLASA	TITLUL	ANUL	AUTORI	EDITURA
1	Limba și literatura română	2019	Lidia Granaci, Tatiana Callo	ARC
2	Limba și literatura română	2019	Tamara Cazacu, Vladimir Guțu	Lumina
3	Limba și literatura română	2020	T. Cazacu, L. Nicolaescu - Onofrei, Z. Tăriță	Cartier
4	Limba și literatura română	2020	T. Cazacu, L. Nicolaescu, Z. Tăriță	Cartier
5	Limba și literatura română	2016	T. Cazacu	Lumina

6	Limba și literatura română	2020	T. Cazacu, L. Guza I.Iordachescu,	Lumina
7	Limba și literatura română	2016	I. Iordachescu, V. Roșcovan	Cartier
8	Limba și literatura română	2016	L. Nicolaescu-Onofrei, D. Onofrei, A. Gherman	Cartier
9	Limba și literatura română	2016	I. Iordachescu, G. Stahi, T. Cazacu	Arc
10	Limba si literatura română	2012	T. Cazacu, G. Stahi, T. Cristei, I. Iordachescu, L. Objelean	ARC, Lumina
11	Limba si literatura română	2014	T. Cazacu, L. Cuza ș.a.	Cartier
12	Limba si literatura română	2015	G. Stahi, I. Iordachescu, L. Objelean, T. Cristei, L	ARC, Lumina

Important! Produsele curriculare auxiliare pentru elevi se vor alege de către profesori în mod judicios, ținând cont de prevederile curriculare, posibilitățile de armonizare cu manualul aprobat de MECC, necesitățile și preferințele elevilor, posibilitățile financiare ale părinților. Aceste suporturi nu sunt obligatorii. Managerul va exclude abuzul de suporturi didactice auxiliare.

Atenție! Se interzice impunerea părinților de a procura manuale de alternativă sau alte resurse didactice adiționale.

Daniela TÎRSÎNĂ, *consultant principal, Direcția învățământ general, Ministerul Educației și Cercetării, grad didactic superior;*

Inga LIULENOVA, profesor de limba și literatura română, grad didactic superior, metodist superior DGETS Chișinău;

Lora GÎRLEANU, profesor de limba și literatura română, grad didactic superior, magistru, director LT A. Russo.